

ALIH KODE SAHA CAMPUR KODE BASA JAWA ING SITUS JUAL BELI ONLINE OLX MLIGINIPUN KATEGORI PEKSI

CODE – SWITCHING AND CODE – MIXING OF JAVA LANGUAGE ON THE OLX ONLINE SALE SITE SPECIALLY BIRD CATEGORY

Oleh: Aminudin Basri, Prodi Pendidikan Bahasa Jawa, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta

Sarining Panaliten

Ancasing panaliten menika kangge medhar jinising alih kode saha campur kode ingkang dipunpanggihaken wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi*. Panaliten menika ugi medhar faktor ingkang ndayani alih kode saha campur kode.

Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. Mliginipun ngrembag babagan alih kode saha campur kode ingkang dipunpanggihaken wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX* sarta faktor ingkang ndayani bab prastawa kekalih menika. Anggenipun mendhet data menika ngginakaken tektik maos saha nyerat. Caranipun nganalisis data inggih menika ngginakaken *teknik analisis deskriptif*. *Validitas* ingkang dipunginakaken inggih menika kanthi ngginakaken *validitas triangulasi teori*, tegesipun nggayutaken data kaliyan *teori* ingkang dipunginakaken minangka dhasar. *Reliabilitas* ingkang dipuntindakaken kanthi *reliabilitas stabilitas*.

Asiling panaliten menika kapanggihaken jinising alih kode *intern* saha *ekstern*. Alih kode *intern* inggih menika alih kode *varian* basa kaliyan alih kode *tingkat tutur*. Faktor ingkang ndayani alih kode *intern* inggih menika pangaribawa saking tuturan ingkang sakderengipun, panutur badhe ngandaraken raos tartamtu, gantosipun *topik* nalika wicantenan, ngandaraken satunggaling perkawis, panyuwunan perkawis dhumateng *mitra tutur*, panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg saha panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes. Faktor ingkang ndayani anggenipun kadadosan alih kode *ekstern* inggih menika panutur badhe ngandaraken bilih *pendidikanipun* inggil saha panutur menika boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg. Jinising campur kode wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika campur kode ke *Dalam* kaliyan campur kode ke *Luar*. Campur kode ke *dalam* antawisipun arupi tembung, *frasa*, *baster* kaliyan tembung dwilingga. Campur kode ke *Luar* inggih menika arupi tembung, *frasa*, *baster* kaliyan ungkapan (*Idiom*). Faktor ingkang ndayani anggenipun kadadosan campur kode ke *Dalam* inggih menika panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes, panutur badhe ngandaraken raos duka lajeng ngina. Faktor ingkang ndayani wontenipun campur kode ke *Luar* inggih menika pakulinanipun panutur, supados ketinggal tiyang ingkang *modern* saha ngambali malih tetembungan tiyang sanes.

Pamijing Tembung: (1) Panaliten Deskriptif, (2) Alih Kode saha Campur Kode, (3) Situs Jual Beli Online OLX

Abstract

The purpose of this study to explain the type of code switching and code mixing found on the site selling and buying OLX online sale site specially bird category. This research also explains the factors that influence the code switching and code mixing.

This research includes descriptive research. Particularly to discuss code switching and code mixing found on OLX online sale site and the factors that affect both these issues. Method to retrieve data using uninvolved conversation observation technique analyze data using the descriptive, analytical technique. Validity used with the validity of triangulation theory, by connecting the data with the theory used basic research. Reliability used to the reliability of stability.

The results of this study can be found the type of internal and external code switching. Instead of inter-code is a transfer of code between languages and transfer of speech level code. Factors influencing the interception of code are spoken from previous speakers, speakers intend to explain a certain sense, change the topic when talking, explain a problem, ask something to the opponent said, speakers cannot use the language code fixed and speakers will use a shortcut. Factors that affect the existence of the extermination of the code extend the speaker will explain that the high education and language speakers cannot use the language code with fixed. Different type of code in an OLX online sale site that is mixed into the code and mixed out the code. Mix the incoming code into words, phrases, basics and words. Mix the outgoing code in the form of words, phrases, baster and expression (idiom). Factors that influence the existence of mixed code events into the speakers will use a compact language code, speakers will explain the sense of grief and humiliation. Factors that affect the existence of code mix out the habit of speakers, stylish, in order to look modern people and repeat the words of others.

PURWAKA

Basa Jawa inggih menika basa ingkang dipunginakaken dening tiyang Yogyakarta, Jawa Tengah saha Jawa Timur. Wonten tlatah Jawa Tengah kathah ingkang ngginakaken basa Jawa, tuladhanipun Purworejo, Magelang, Solo, saha sanesisipun . Wonten ing tlatah Jawa Timur wonten saperangan ingkang ngginakaken basa Jawa, tuladhanipun Surabaya, Ponorogo, Madiun saha sanesipun. Basa Jawa menika dipunginakaken kangge piranti utawi sarana medharaken *informasi* tiyang setunggal dhateng tiyang sanesipun wonten ing masyarakat basa menika.

Basa Jawa menika dipunginakaken dening masyarakat kangge pasrawungan sabendintenipun. Wonten ing pasrawungan, masyarakat umumipun nindakaken sedaya kagiatan kangge jangkepi kabetahan saben dintenipun. Salah satunggaling kagiatan ingkang dipuntindakaken dening masyarakat tuladhanipun inggih menika babagan dol tinuku.

Wonten ing masyarakat Jawa menika, temtunipun wonten tiyang ingkang saking tlatah sanes. Tiyang ingkang saking tlatah sanes menika ugi mbetahaken pasrawungan kangge jangkepi kabetahan saben dintenipun, tuladhanipun babagan dol tinuku kala wau. Wonten masyarakat ingkang *berdwibahas* utawi *multibahasa* menika kadadosan *kontak* basa. Salah satunggaling kawontenan saking *kontak* basa inggih menika alih kode saha campur kode.

Ngrembakanipun *teknologi*, mliginipun ing babagan *teknologi informasi saha komunikasi*

menika temtunipun gadhah daya pangaribawa ingkang ageng dhateng gesangipun manungsa. Tuladhanipun *teknologi internet* ingkang dipunginakaken kangge sarana dol tinuku. Ing jaman *modern* samenika saged dipunpanggihaken kathah sarana dol tinuku wonten *internet*, mliginipun wonten *situs sosial*. Salah satunggaling *situs internet* ingkang saged dipunginakaken inggih menika *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi*. Wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi* saged kapanggihaken maneka warna wujud barang ingkang sami dipunsade, awit saking kabetahan sabendintenipun dumugi barang ingkang gegayutan kaliyan *hobi*.

Anggota Situs Jual Beli Online OLX inggih menika sedaya masyarakat Indonesia. Ananging wonten ing panaliten menika mendhet saking wewengkon Yogyakarta kemawon supados saged jangkep kapanggihaken *data* babagan alih kode saha campur kode basa Jawa menika. Satemah basa ingkang dipunginakaken wonten *Situs Jual Beli Online OLX* menika *dominan* ngginakaken basa Indonesia minangka basa nasional saha basa Jawa minangka basa ibu para panuturipun. Kathah campuripun basa ingkang unik ingkang saged dipunteliti wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi*.

Adhedhasar saking *fenomena* basa menika panaliti badhe damel panaliten ingkang ngrembag

babagan *alih kode saha campur kode* basa Jawa ingkang gadhah gayutan kaliyan mawarni-warni basa ingkang ngrembag babagan dol tinuku barang *online*. Awit saking menika panaliti badhe damel panaliten kanthi irah-irahan *Alih Kode Saha Campur Kode Basa Jawa ing Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi*.

GEGARAN TEORI

Sosiolinguistik inggih menika ngelmu ingkang ngrembag pamilihing basa ingkang dipunginakaken ing masyarakat. *Sosiolinguistik* kadadosan saking tembung *sosiologi* kaliyan *linguistik*. *Sosiologi* inggih menika kajian *objektif saha ilmiah* tiyang gesang ing masyarakat, babagan pranatan-pranatan, saha *proses* sosial ing masyarakat. *Linguistik* inggih menika ngelmu ingkang ngrembag basa ingkang wonten gayutipun kaliyan panganggening basa ing masarakat (Chaer & Agustina, 2004: 2).

Wonten ing salebeting *Situs Jual Beli Online OLX* menika kathah *gejala* alih kode saha campur kode nalika tiyang menika badhe wicantenan. Pramila panaliti mendhet irah-irahan “*Alih kode saha Campur kode basa Jawa ingkang kapanggihaken wonten ing Situs Jual Beli Online OLX Mliginipn Kategori Peksi*” amargi Sosiolinguistik menika gejala basa ingkang dipunginakaken wonten ing salebetipun masyarakat mliginipun bab alih kode saha campur kode.

Saking pamanggih ing nginggil saged dipunpendhet dudutanipun bilih ingkang dipunwastani *kontak* basa inggih menika

pangaribawaning basa dening basa sanes ingkang kadadosan amargi wontenipun *interaksi*. Kontak basa menika sedaya prastawa ing antawisipun mapinten-pinten basa ingkang saged ngawontenaken ewahipun panganggening basa dening panutur wonten salebeting *kontekssosial*ipun mliginipun alih kode saha campur kode

Alih kode menika ewahipun basa saking basa satunggal dados basa ingkang sanesipun, utawi saking dialek satunggal dados dialek sanesipun. Tuladhanipun tiyang menika ingkang kapisan ngginakaken kode A (basa Jawi) lajeng ngginakaken kode B (basa Indonesia). Alih kode menika saged dipuntingali saking tingkat-tingkat *tata bunyi, tata kata, tata bentuk, tata kalimat* utawi *tata wacana*. Jinising alih kode inggih menika wonten alih kode *Ekstern* kaliyan alih kode *Intern*. Dene *faktor* ingkang ndayani wontenipun alih kode inggih menika *pemeran serta, topik wicantenan, situasi tutur, ancas (tujuan), jalur, gaya basa*.

Alih Kode *Intern* inggih menika alih kode ingkang asalipun saking basa asli panutur, inggih menika saking basa Jawi dhateng basa Indonesia, basa Indonesia dhateng basa Jawi, basa Jawi dhateng basa Indonesia dhateng basa Jawi malih, basa Indonesia dhateng basa Jawi dhateng basa Indonesia malih, saha saking basa Jawi ragam krama dhateng ragam ngoko.

Alih Kode *Ekstern* inggih menika alih kode ingkang asalipun saking basa manca (basa Inggris) inggih menika ewahipun basa saking basa Indonesia dhateng basa Inggris saha basa Inggris dhateng basa Jawi dhateng basa Inggris malih. *Faktor* ingkang

ndayani alih kode wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika:

Faktor ingkang ndayani alih kode *Intern* inggih menika (a) wonten pangaribawa saking tuturan ingkang saderengipun, (b) panutur ngandharaken raos tartamtu, (c) gantosipun topik nalika wicantenan, (d) badhe ngandharaken satunggaling perkawis, (e) nyuwun satunggaling perkawis dhumateng mitra tuturipun, (f) panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg saha panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes.

Faktor ingkang ndayani aih kode *Ekstern* inggih menika (1) ancas ingkang dipunkajengaken inggih menika badhe nedahaken bilih panutur menika *pendidikanipun* inggil saha (2) panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg.

Campur kode ingkang wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika campur kode *ke dalam* saha campur kode *ke luar*.

Campur kode *ke dalam* kaperang dados mapinten-pinten, inggih menika awujud tembung, *frasa*, *baster* saha tembung dwilingga. Campur kode *ke luar* inggih menika awujud tembung, *frasa*, *baster* saha *perungkapan (Idiom)*. *Faktor* ingkang ndayani campur kode *ke dalam* inggih menika (1) panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes, (2) panutur ngandharaken raos duka lajeng ngina saha (3) wonten pangaribawa saking basanipun panutur ingkang saderengipun.

Faktor ingkang ndayani campur kode *ke luar* inggih menika (1) pakulinanipun panutur, (2) supados katingal tiyang ingkang *modern*, (3)

ngambali malih tetembunganipun tiyang sanes, saha (4) *panutur* menika taksih nyinau bab basa mliginipun basa Inggris.

CARA PANALITEN

Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. Cara panaliten *deskriptif* menika kanthi ngandharaken bab kasunyatan ingkang boten dipunpangaribawani dening panaliti. Panaliten *deskriptif* menika sanes nguji *hipotesis*. Ananging namung ngandharaken data ingkang dipunpangguhaken saking *ungkapan deskriptif*, inggih menika ngandharaken prastawa ngengingi kasunyatan. Panaliten menika ancasipun inggih menika ngandharaken alih *kode* saha campur *kode* ingkang dipunngginakaken wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi*.

. Data panaliten ingkang awujud tembung utawi ukara babagan alih saha campur kode menika dipunpangguhaken saking *postingan- postingan* para *anggota Situs Jual Beli OLX Mliginipun Kategori Peksi* ingkang ngemu babagan alih kode saha campur kode. Tembung saha ukara ingkang wonten menika dados sumber *data* panaliten. *Tuturan* ingkang dipunpangguhaken inggih menika basa Jawi campuran kaliyan basa Indonesia, pramila kathah kapanggihaken gejala alih kode saha campur kode.

Subjek kaliyan *objek* wonten panaliten menika inggih menika *postingan* utawi seratan saking anggota *Situs Jual Beli Online OLX Mliginipun Kategori Peksi edisi 1 Februari 2017* dumugi tanggal boten katemtokaken supados *data* saged dipunpangguhaken *data* kanthi *maksimal*.

Amargi *member* utawi anggota *Situs Jual Beli Online OLY* kathah sanget, prasasat saben menit wonten anggota ingkang *posting* wonten ing *Situs Jual Beli Online OLY* menika, dados anggenipun mendhet *data* saged dipunpungkasi menawi *data* sampun dipunanggep cekap. *Data* menika dipunlempakaken saking sumber panaliten ingkang awujud seratan, awit *Situs Jual Beli Online OLY* menika satunggaling *layanan jejaring sosial* ingkang ngginakaken *media tulis* minangka sesambetan kaliyan tiyang sanes saha ngginakaken sarana *internet* minangka *sarana baku* kangge akses data panaliten menika.

Cara ngempalaken *data* wonten panaliten menika ngginakaken kalih *teknik*, inggih menika *teknik* maos saha nyathet. *Teknik* ingkang sepisan katindakaken inggih menika *teknik* maos, inggih menika maos *postingan* para anggota *Situs Jual Beli Online OLY Mliginipun Kategori Peksi*, salajengipun dipunjlimeti kanthi memet kaliyan permati, satemah badhe pikantuk *data* ingkang awujud tembung, *klausula* utawi ukara ingkang wonten gegayutan kaliyan alih kode saha campur kode ingkang *valid*. Sasampunipun pikantuk *data*, lajeng dipunpilih saha kajlimeti malih data kala wau, lajeng dipunpilah-pilah, ingkang kalebet *data* ingkang sami lajeng dipunpilih *data* ingkang jumbuh kaliyan *teori* ngengingi *alih kode saha campur kode*.

Saking *teknik* ngempalaken *data* menika, pramila pirantining panaliten inggih menika *tabel analisis data* utawi *tabel kisi-kisi data* kabiyantu dening kertu *data*. Pamilihing kertu *data* ing

panaliten menika amargi dipunginakaken kangge nyerat *data* ingkang sampun kapanggihaken. Dene *tabel analisis data* dipunginakaken kangge nglebetaken *data* saking kertu *data*. *Data* ingkang sampun dipunanalisis kedah jumbuh kaliyan *teori* ingkang sampun kaandharaken ing gegaran *teori*. Wonten ing *tabel analisis data* dipunandharaken tuladha *data*, jinising alih kode saha campur kode kaliyan *faktor* ingkang ndayani alih kode saha campur kode saha *konteksipun*. Saben *data* ingkang wonten gayutipun kaliyan jinising alih kode saha campur kode menika dipunserat sami kaliyan *kategori data* ingkang dipunginakaken. Kertu *data* minangka sarana kangge nggampilaken anggenipun nyatet *data*, pangempalan *data*, *pengelompokan saha analisis data* inggih menika jinising alih kode, campur kode saha *faktor* ingkang ndayani bab kekalih menika. Kertu *data* menika ngemot *data-data* saking jinising alih kode, campur kode saha *faktor* ingkang ndayani, ngginakaken kode-kode kadosta: nomer urut kartu, ukara, jinising alih kode utawi campur kode, *faktor* ingkang ndayani kaliyan *konteksipun*.

Analisis data ing panaliten menika ngginakaken *teknik deskriptif*. Panaliti ngandharaken sedaya ingkang dipunpanggihaken salebeting tuturanipun para panyerat *postingan*. Bab ingkang dipunandharaken inggih menika alih kode saha campur kode ing salebeting *Situs Jual Beli Online OLY Mliginipun Kategori Peksi*. *Data* dipunpantha-pantha dumugi dipunpanggihaken alih kode saha campur kode ing salebeting *Situs Jual*

Beli Online OLX menika ingkang jumbuh kaliyan *teori* landhesanipun.

Salajengipun, *data* ingkang sampun dipunwaos saha dipunserat menika dipunpantha-

pantha malih dumugi dipunasilaken *faktor* ingkang ndayani alih kode saha campur kode.

menika ngginakaken *validitas* saha *reliabilitas*. *Validitas* ing panaliten menika dipuntindakaken kanthi ngginaken teknik *triangulasi*. *Validitas triangulasi teori* dipuntindakaken kanthi cara njumbuhaken data kaliyan *teori* ingkang dipunginakaken minangka dhasar.

Reabilitas data ingkang dipunpanggihaken inggih menika *reabilitas stabilitas*. *Reabilitas stabilitas* inggih menika asiling panaliten ingkang dipuntindakaken tetep ajeg utawi boten ewah ing wekdal ingkang beda. Panaliti wonten panaliten menika maos *data* dipunambali ing wekdal ingkang beda kanthi setiti supados pikantuk *data* ingkang sami utawi boten ewah saha cetha.

ASILING PANALITEN SAHA PIREMBAGAN

Jinising Alih Kode ingkang wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika Alih Kode *Intern* saha Alih Kode *Ekstern*.

Alih kode *intern* inggih menika alih kode ingkang kapanggihaken ing antawisipun *dialek-dialek* satunggalipun basa daerah utawi antawisipun lelewaning basa ingkang wonten ing salebetipun dialek menika.

Alih Kode *Intern* antar basa inggih menika kadadosan antawisipun basa daerah kaliyan basa nasional. Sedaya prastawa alih kode salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* menika ndadosaken gejala alih kode antar basa ing antawisipun saking basa Jawi dhateng basa Indonesia, basa Indonesia

dhateng basa Jawi, saking basa Jawi dhateng basa Indonesia dhateng basa Jawi malih, basa Indonesia dhateng basa Jawi lajeng basa Indonesia malih saha basa Jawi ragam madya dhateng basa Jawi ragam ngoko. *Faktor* ingkang mangaribawani alih kode saking basa Jawi dhateng basa Indonesia inggih menika:

- (1) Ancas medharaken satunggaling tembung
- (2) Panutur Badhe Nedahaken Identitas Dirinipun
- (3) Gantosipun *Topik* Nalika Wicantenan

Faktor ingkang ndayani alih kode saking basa Jawi dhateng basa Indonesia inggih menika:

- (1) Nyuwun Satunggaling Perkawis dhumateng Mitra Tutur
- (2) Ngandharaken Satunggaling Perkawis
- (3) Gantosipun *Topik* Nalika Wicantenan

Faktor ingkang mangaribawani alih kode saking basa Jawi, dhateng basa Indonesia lajeng basa Jawi malih inggih menika: panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg

Faktor ingkang mangaribawani alih kode saking basa Indonesia dhateng basa Jawi lajeng dhateng basa Indonesia malih inggih menika: gantosipun *topik* nalika wicantenan

Alih kode *ekstern* inggih menika ewahipun basa ing antawisipun basa asli kaliyan basa

manca. Inggang dipunwastani basa asli inggih menika basa inggang dipunginakaken dening panutur sabendintenipun.

Saking data inggang sampun kempal menika kapanggihaken prastawa alih kode *ekstern* saking basa Indonesia dhateng basa manca (basa Inggris). Menika dipuntindakaken amargi gadhah ancas nedahaken bilih panutur menika *pendidikan*ipun katingal langkung inggil.

Wonten tuturan paraga salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* menika kapanggihaken prastawa alih kode saking basa manca (basa Inggris) dhateng basa Jawi dhateng basa manca malih. Menika dipuntindakaken dening panutur amargi panutur menika boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg.

Kajawi saking alih kode, wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* menika wonten kadadosan campur kode. Campur kode inggih menika nalika tiyang menika badhe nyampur utawi nyeselaken basa utawi ragam basa inggang satunggal dhateng ragam basa inggang sanesipun kanthi ancas tartamtu. Unsur basa utawi *variasinipun* inggang nyesel menika boten gadhah paedah inggang piyambak.

Campur kode inggang wonten ng salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika campur kode *ke dalam* saha campur kode *ke luar*. Wujudipun seselan kode inggang kadadosan wonten ing salebetipun campur kode inggih menika seselan awujud tembung, *frasa*, *baster* saha tembung dwilingga. Wujudipun seselan inggang wonten ing salebetipun campur kode ke luar inggih

menika tembung, *frasa*, *baster*, saha *ungkapan (idiom)*.

Campur kode *ke dalam (inner code mixing)* inggih menika kode inggang asalipun saking basa asli saha sedaya variasinipun (Sowito, 1983:76). Tegesipun basa asli inggih menika basa ibu saha basa Nasional, ing bab menika inggih menika basa Jawi saha basa Indonesia.

- a) Seselan Arupi Tembung
- b) Seselan Arupi *Frasa*
- c) Seselan Arupi *Baster*
- d) Seselan Arupi Tembung Dwilingga

Campur kode *ke luar* kapanggihaken wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX*. Menawi dipuntingali saking tuturan sedaya paraganipun, campur kode *ke luar* menika campur kode inggang asalipun saking basa manca (basa Inggris).

- a) Seselan Arupi Tembung
- b) Seselan Arupi *Frasa*
- c) Seselan Inggang Arupi *Baster*
- d) Seselan Inggang Arupi *Ungkapan (Idiom)*

DUDUTAN

Adhedasar asiling panaliten saha pirembagan ngenggigi babagan alih kode saha campur kode wonten *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika:

1. Jinising alih kode saha campur kode wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika alih kode *Intern* saha alih kode *Ekstern*
 - a. Alih Kode *Intern* inggih menika alih kode inggang asalipun saking basa asli panutur, inggih menika saking basa Jawi dhateng basa

- Indonesia, basa Indonesia dhateng basa Jawi, basa Jawi dhateng basa Indonesia dhateng basa Jawi malih, basa Indonesia dhateng basa Jawi dhateng basa Indonesia malih, saha saking basa Jawi ragam krama dhateng ragam ngoko.
- b. Alih Kode *Ekstern* inggih menika alih kode ingkang asalipun saking basa manca (basa Inggris) inggih menika ewahipun basa saking basa Indonesia dhateng basa Inggris saha basa Inggris dhateng basa Jawi dhateng basa Inggris malih.
2. *Faktor* ingkang ndayani alih kode wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika:
- a. *Faktor* ingkang ndayani alih kode *Intern* inggih menika (a) wonten pangaribawa saking tuturan ingkang saderengipun, (b) panutur ngandharaken raos tartamtu, (c) gantosipun topik nalika wicantenan, (d) badhe ngandharaken satunggaling perkawis, (e) nyuwun satunggaling perkawis dhumateng mitra tuturipun, (f) panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg saha panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes.
- b. *Faktor* ingkang ndayani aih kode *Ekstern* inggih menika (1) ancas ingkang dipunkajengaken inggih menika badhe nedahaken bilih panutur menika *pendidikan*ipun inggil saha (2) panutur boten saged ngginakaken kode kanthi ajeg.
3. Campur kode ingkang wonten ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX* inggih menika campur kode *ke dalam* saha campur kode *ke luar*.
Campur kode *ke dalam* kaperang dados mapinten-pinten, inggih menika awujud tembung, *frasa*, *baster* saha tembung dwilingga. Campur kode *ke luar* inggih menika awujud tembung, *frasa*, *baster* saha *perungkapan (Idiom)*.
4. *Faktor* ingkang ndayani campur kode *ke dalam* inggih menika (1) panutur badhe ngginakaken kode ingkang ringkes, (2) panutur ngandharaken raos duka lajeng ngina saha (3) wonten pangaribawa saking basanipun panutur ingkang saderengipun.
Faktor ingkang ndayani campur kode *ke luar* inggih menika (1) pakulinanipun panutur, (2) supados katingal tiyang ingkang *modern*, (3) ngambali malih tetembunganipun tiyang sanes, saha (4) *panutur* menika taksih nyinau bab basa mliginipun basa Inggris.

IMPLIKASI

Panaliten menika nedahaken bilih wontenipun prastawa alih kode saha campur kode ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX*. Panyerat postingan utawi *member* wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX* menika nguaosi langkung saking satunggal basa, ewadene *member* menika asalipun boten namung saking tlatah Yogyakarta kemawon. Pramila awit saking sampun nguaosi

kalih basa menika kadadosan *kontak* basa saengga ndadosaken *gejala* alih kode saha campur kode.

Panaliten menika kaajab saged nambah kawruhipun tiyang sanes nalika wicantenan ing salebetipun pasrawungan. Kangge kajian basa menika saged nedahaken panganggening *variasi* basa mliginipun wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX*. Kangge pasrawungan menika nedahaken kadospundi basa ingkang leres ingkang dipunjumbuhaken kaliyan sinten saha wonten pundi tiyang menika wicantenan.

Asiling panaliten menika nedahaken bilih prastawa alih kode saha campur kode menika saged dados salah satunggaling cara supados wicantenan ingkang katindakaken menika *efektif* saha saged dipunmangertosi kanthi sae dening panutur utawi lawan tuturipun.

PAMRAYOGI

Adhedasar dudutan saha *implikasi* ingkang sampun dipunandharaken, panaliti saged caos pamrayogi kados ing ngandhap menika:

1. Panaliten menika kaajab saged nambah ngelmu saha kawruh babagan *teori* panaliten, mliginipun panaliten basa ing salebetipun *Situs Jual Beli Online OLX*.
2. Panaliten menika winates babagan jinising, saha faktor ingkang ndayani menika ingkang dipunandharaken saking aspek *sosiolinguistik*. Satemah saged dipunkaji panaliten sanesipun babagan pesan moral utawi panganggening basa menapa *inferensinipun*.

3. Pamaos menika kedah mangertosi bilih basa Jawi menika pangaribawanipun ageng sanget kangge komunikasi sabendintenipun.
4. Asiling panaliten menika kaajab saged mbiyantu para pamiyarsa utawi panutur saha *lawan* tutur menika langkung tepang kaliyan gejala alih kode saha campur kode ngengingi tiyang ingkang wonten ing *Situs Jual Beli Online OLX* menika asalipun boten saking tlatah Jawa kemawon . Kanthi maos panaliten menika kaajab pamaos menika saged mangertosi bilih panganggenipun alih kode saha campur kode menika dipunjumbuhaken kaliyan *konteks*

KAPUSTAKAN

- Astuti, Susilawati, putri. 2003. *Alih Kode Dan Campur Kode Dalam Karangan basa Jawa Siswa Kelas 2 SLTP Dayeuh Luhur Kabupaten Cilacap*. Skripsi S1, Yogyakarta: PBD FBS.
- Chaer, Abdul. 1994. *Linguistik Umum*. Jakarta: Balai Pustaka.
- Chaer, Abdul. 1994. *Linguistik Umum*. Jakarta: Balai Pustaka.
- Leoni. 1995. *Sosiolinguistik Perkenalan Awal*. Jakarta: PT. Rineka Cipta.
- Kamaruddin, 1989. *kedwibahasaan dan Pendidikan Dwi basa (Pengantar)*, Surabaya: Usaha Nasional.
- Kartomihardjo, Soeseno. 1998. *Bahasa Cermin Kehidupan Masyarakat*. Jakarta: Departement Pendidikan dan Kebudayaan Dirhen PTP2PLTK.
- Moleong, 2007. *Metode Penelitian Kualitatif Edisi Revisi*. Bandung: Remaja Rosdakarya Offset.

- Mukidi, Adisumarto, 1992. *Pengantar Dasar-Dasar Sociolinguistik*. Yogyakarta: FPBS IKIP.
- Nababan, P.W.J. 1984. *Sociolinguistik Suatu Pengantar*. Jakarta: PT Gramedia Utama.
- Nurhayati, Endang. 2009. *Sociolinguistik Kajian Kode Tutur dalam Wayang Kulit*. Yogyakarta: Kanwa Publisher.
- Ohoiwutun, Paul. 2002. *Sociolinguistik (Memahami Bahasa dalam Konteks Masyarakat dan Kebudayaan)*. Jakarta: Divisi Dari Kesaint Blanc.
- Pateda, Mansoer. 1990. *Sociolinguistik*. Bandung: Angkasa.
- Poedjasoedarma, Soepomo. 1978. *Kode dan Alih Kode*. Yogyakarta: Balai Penelitian Bahasa.
- _____, dkk. 1979. *Tingkat Tutur Bahasa Jawa*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan basa Depdikbud.
- Rustiyana, Lia, 2013. *Alih Kode dan Campur Kode Pada Proses Pembelajaran basa Jawa Kelas X SMA Angkasa Adisutjipto Yogyakarta*. Skripsi S1, Yogyakarta: PBD FBS UNY.
- Rusyana, Yus. 1988. *Perihal Kedwibahasaan (Bilingualisme)*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan, Direktorat Jendral Pendidikan Tinggi Proyek Pengembangan Lembaga Pendidikan Tenaga Kependidikan.
- Soewito, 1982. *Sociolinguistik Suatu Pengantar Awal Teori dan Problema*. Surakarta: Henary Offset Solo.
- Sunardi, Kunjana. 2001. *Sociolinguistik Kode dan Alih Kode*. Yogyakarta: Pustaka Belajar.
- Sutana, Dwi. 2000. *Alih Kode dan Campur Kode dalam Majalah Djaka Lodhang, Suatu Studi Kasus*. Yogyakarta: Balai Bahasa.
- Suwandi, Sarwiji. 2008. *Serbalinguistik (Mengupas Berbagai Praktik Berbahasa)*. Surakarta: Lembaga Pengembangan Pendidikan (LPP).
- Tarigan, Henry, Guntur. 1989. *Pengajaran Kedwibahasaan*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan, Direktorat Jendral Pendidikan Tinggi Proyek Pengembangan Lembaga Pendidikan Tenaga Kependidikan.
- Trisna, Wening. 2009. *Panganggening Basa Jawi Dialek Banyumas Wonten ing Film Sang Penari*. Skripsi S1. Yogyakarta: PBD FBS UNY.
- Wikipedia. Android (sistem operasi) <https://id.wikipedia.org/wiki/Android%28sistemoperasi%29>. Diunduh pada tanggal 23 September 2016.